

Erik Kuoksu:

Bomärken i Pajala socken vid 1700-talets mitt

UNDER 1740- OCH 1750-TALEN låg husbönderna i Pajala kapellförsamling under Övertorneå socken och Kengis bruks ägare Abraham Steinholtz i fejd om vem som skulle ha rätt att utse präst i kapellförsamlingen. Till slut vann jordägarna – en tidig seger för det kommunala självbestämmandet.

Under konflikten undertecknade husbönderna på de 67 fastigheterna i Junosuando, Tärendö, Pajala, Kolari och Sieppijärvi jordeboksbyar 1741, 1742, 1744, 1746 och 1755 skrivelser till domkapitlet i Härnösand med sina bomärken. Till slut hade samtliga jordägare i Pajala kapellförsamling utom Olof Johansson Olli i Parkajoki, samt två förtroendemän vid Kengis bruk, vid ett eller flera tillfällen satt sitt bomärke under en skrivelse. Dessa skrivelser återfinns idag bland manualhandlingarna för Härnösands stift. Denna artikel är tänkt att presentera detta unika material för allmänheten.

Husbönderna på de 18 fastigheterna i Muonionniska var inte delaktiga i Pajalabornas fejd med bruksägaren, men 14 av dem satte år 1740 sina bomärken under en skrivelse som återfinns i detta års dombok för Övertorneå tingslag, så även för Muonionniskas jordägare har vi en nästan komplett lista över bomärken från samma tid.

I några fall, där det har varit av särskilt intresse (till exempel för att belysa bomärkesföringen i en tidigare generation) har jag även lagt till 1740 års bomärken till bomärkena för de övriga byarna eller i förekommande fall kompletterat med bomärken ur äldre källor:

Fastigheter och bomärken

Junosuando Nr. 1: Lahti i Lovikka. Hans Olofsson Lovikka (1700-1749):

1741 1742 1744

Son: Olof Hansson Lovikka eli Lahti (1725-1777):

1755

Junosuando Nr. 2: Kyöstäjä i Lovikka. Gustav Persson Lovikka (1682-1768):

1740

Son: Abraham Gustavsson Lovikka (1703-1787):

1741 1742 1744 1746 1755

Junosuando Nr. 3: Holma i Lovikka. Per Hindersson Holm, soldat:

1740

Efterträdare: Anders Mickelsson Lovikka – Holma (1720-1802):

1741 1742 1744 1755

Junosuando Nr. 4: Ylivainio i Lautakoski.

Jakob Ersson Lautakoski (nämd 1712-58), lanthushållare, postförare:

1741 1742

Son: Anders Jakobsson Lautakoski (1701-1783):

Junosuando Nr. 5: Niva i Lautakoski.

Henrik Filipsson Lautakoski (1718-84), nämndeman:

Junosuando Nr. 6: Tyni eli Esko i Lovikka. Olof Dynisson Lovikka (1683-1741):

1741

Son: Esaias Olsson Lovikka – Tyni (*1711), byålderman:

1742 1744 1755 1755

Junosuando Nr. 7: Mukka i Junosuando. Lars Matsson Mukka (1695-1764):

1741 1742 1744 1750 1755

Junosuando Nr. 8: Kruukka i Junosuando. Nils Olsson Krook (1683-1771), byålderman:

1741 1742 1744

Son: Lars Nilsson Kruukka (1724-1786):

1750

Junosuando Nr. 9: Kangoinen eli Juuso i Kangos. Josef Klemetsson Kangoinen (*1695):

1741

Son: Klemet Josefsson Kangoinen (1719-1785):

Y K
1742 1744

Son: Olof Josefsson Kangoinen (*1726):

K K
1755 1755

Junosuando Nr. 10: Ylinentalo i Kangos. Mickel Hindersson Niva:

H H H H
1741 1742 1744 1746

Son: Johan Mickelsson Niva-Mikko eli Ylinentalo (*1718):

H
1755

Junosuando Nr. 11: Nykäinen i Kangos. Olof Olsson Nykäinen (1708-68):

⚡ ⚡ OO. ⚡
1741 1742 1744 1755

Junosuando Nr. 12: Lasu i Junosuando. Anders Andersson Lasu (+1758):

AA AA AM
1741 1744 1755

Tärendö Nr. 1: Heinonen i Tärendö. Anders Hindersson Heinonen (1699-1740):

AH
1740

Son: Henrik Andersson Heinonen (*1725):

HA HA
1744 1755

Tärendö Nr. 2: Heinonen i Tärendö. Per Pålsson Heinonen (1707-43):

↓ P P
1741 1742

Efterträdare: Abraham Ersson Juto (*1701):

Æ
1744

Tärendö Nr. 3: Jatko i Tärendö. Per Grelsson Jatko (*1710):

P K P 2 K P K
1741 1742 1744 1755

Tärendö Nr. 4: Paavo i Tärendö. Pål Filipsson Paavo (+1759/60):

□ P P ψ
1741 1744 1755

Tärendö Nr. 5: Kreku i Tärendö. Mickel Grelsson Jatko:

M G: M 2 M K M K
1741 1742 1744 1755

Tärendö Nr. 6: Niva eli Olli i Tärendö. Olof Larsson Pajanen-Niva (*1706), byålderman:

o J O L O L O L
1741 1742 1744 1755

Tärendö Nr. 7: Perttu i Tärendö. Bertil Larsson Juto (1685-1743):

BA
1741

Efterträdare: Lars Hansson Pekkari (*1688):

L H L M
1744 1755

Tärendö Nr. 8: Lantto i Tärendö. Abraham Larsson Juto-Lantto (+1756):

A A ML
1742 1744 1755

Tärendö Nr. 9: Lauri i Tärendö. Henrik Johansson Niva-Lauri (+1755):

H H H H
1741 1742 1744 1755

Tärendö Nr. 10: Lauri eli Tuoma i Tärendö. Erik Tomasson Niva:

P ET
1740 1741

Son: Tomas Ersson Niva eli Lauri eli Tuoma (*1715):

T P TE
1742 1744 1755

Tärendö Nr. 11: Juto eli Juntti i Tärendö. Jöns Persson Juto (1682-1755)

P í P j. p
1741 1742 1742

Son: Henrik Jönsson Juto-Juntti (1721-74):

P H
1744 1755

Tärendö Nr. 12: Juto i Tärendö. Erik Ersson Juto eli Niva (1693-1754):

EE M EE EE
1741 1742 1744 1755

Tärendö Nr. 13: Hannu-Pekkari i Tärendö. Hans Hansson Pekkari (*1694):

 1741 1742 1744 1746 1750 1755

Tärendö Nr. 14: Juho-Pekkari i Tärendö.
Johan Johansson Pekkari (*1695), lanthushållare:

 1741 1742 1744 1750 1755

Tärendö Nr. 15: Koivuniemi i Tärendö.
Nils Hindersson Björk (1655-1741), nämndeman:

 1741

Sonson: Nils Hindersson Koivuniemi eli Björk (*1712):

 1742 1744 1755 1755

Tärendö Nr. 16: Koivuniemi i Tärendö. Henrik Larsson Björk:

 1741

Son: Olof Hindersson Björk eli Koivuniemi (*1715):

 1742 1744 1755

Tärendö Nr. 17: Karvonen i Anttis. Anders Andersson Karvonen (1691-1752):

 1740 1741 1744

Son: Anders Andersson Karvonen (*1728):

1755

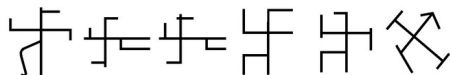
Tärendö Nr. 18: Vanhatalo i Anttis:

Mickel Andersson Karvonen-Gardin (1695-1755), nämndeman:

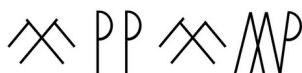
1741 1742 1744 1755

Tärendö Nr. 19: Jatko i Anttis: Erik Johansson Karvonen (+1757), nämndeman:

1741 1741 1742 1744 1746 1755

Pajala Nr. 1: Juhonpieti i Juhonpieti. Per Persson Juhonpieti (+1760/61):

1741 1744 1750 1755

Pajala Nr. 2: Kreku i Erkheikki. Erik Hindersson Erkheikki:

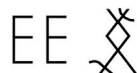
1741 1742 1744

Son: Henrik Ersson Erkheikki (*1699):

1755

Pajala Nr. 3: Erkki i Erkheikki. Erik Ersson Erkheikki (*1709):

1744 1755

Pajala Nr. 4: Vanhainen i Erkheikki. Mickel Hindersson Erkheikki (1673-1753):

1741 1744

Måg: Per Larsson Snällfot (*1708), soldat:

1755

Pajala Nr. 5: Lassi i Pajala. Lars Matsson Pajanen (1663-1733), nämndeman:

1691¹

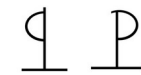
Son: Lars Larsson Pajanen (1688-1747), nämndeman:

1741 1742 1744

Pajala Nr. 6: Mikko i Pajala.

Mickel Larsson Pajanen-Lassi (1724-71), kyrkvärd, nämndeman:

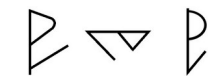
1755 1755

Pajala Nr. 7: Pajala i Pajala. Henrik Matsson Pajanen, nämndeman:

1695²

Son: Mats Hindersson Pajanen:

1741 1742 1744

1 Dombok för Övertorneå tingslags häradsrätt 1681-1723 (opaginerad).

2 Mantalslängd för Västerbotten 1695 s. 750.

Sonson: Henrik Matsson Pajala (1701-73):

1755

Pajala Nr. 8: Lauri i Pajala. Lars Larsson Pajanen, byålderman:

1741

Son: Nils Larsson Pajanen-Lauri (1706-70):

1744 1755

Pajala Nr. 9: Heikki i Pajala.

Johan Hindersson Pajans (1685-1740) änka Valborg Johansdotter:

1741 1744

Son: Henrik Johansson Pajanen-Heikki (*1725):

1755

Pajala Nr. 10: Pellikka eli Lasu i Pajala. Anders Andersson Pellikka, gästgivare:

1691³

Son: Johan Andersson Pellikka, lanthushållare och gästgivare:

1744 1744

Efterträdare: Lars Andersson Lasu eli Pellikka (*1710):

LAS
1755

3 Dombok för Övertorneå tingslags häradsrätt 1681-1723 (opaginerad).

Pajala Nr. 11: Pellikka i Pajala. Samuel Andersson Pellikka:

1741 1741 1744 1746

Efterträdare: Mats Hindersson Pajanen-Pellikka (1696-1783), kyrkvärd:

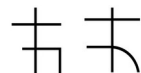
1755

Pajala Nr. 12: Vänkkö i Pajala. Mats Hansson Vänkkö (1680-1757):

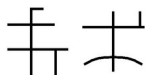
1742

Son: Mickel Matsson Vänkkö (*1710):

1744 1755

Pajala Nr. 13: Harju i Pajala. Mickel Matsson Harju (*1718):

1744 1755

Pajala Nr. 14: Vuopio i Pajala. Anders Hindersson Vuopio eli Björntand (*1700):

1741 1742 1744 1750

Son: Henrik Andersson Vuopio (1733-93):

1755

Pajala Nr. 15: Harju eli Niva i Pajala. Mats Nilsson Niva eli Harju (1669-1741):

ca 1700⁴

4 Enligt en odaterad handling i dombok för Övertoneå tingslags härdadsrätt 1600-1700 s. 121

Son: Mats Matsson Harju (1716-85):

N N N
1742 1744 1755

Pajala Nr. 16: Niva i Pajala. Henrik Nilsson Niva:

HN
1744

Efterträdare: Anders Matsson Niva (1724-1807):

A
1755

Pajala Nr. 17: Satta i Sattajärvi.

Mickel Mickelsson Kyrö-Kaisko-Satta (1687-1786) – se Kolari Nr. 6.

Pajala Nr. 18: Svala i Erkheikki. Johan Johansson Svala:

I S
1744

Muonionniska Nr. 1: Bäck i Ylimuonio. Henrik Jönsson Bäck (1690-1751):

△
1740

Muonionniska Nr. 2: Muotka i Ylimuonio. Olof Matsson Muotka (1686-1754):

△
1740

Muonionniska Nr. 3: Mattila i Ylimuonio. Mats Ersson Mattila (*1698):

△
1740

Muonionniska Nr. 4: Vuopio i Ylimuonio. Claes Matsson Vuopio⁵:

1740

Muonionniska Nr. 5: Rantakokko i Ylimuonio. Nils Nilsson Kokko:

1740

Muonionniska Nr. 6: Mäkikokko i i Ylimuonio.

Mats Nilsson Kokko (1699-1745), byålderman:

1740

Muonionniska Nr. 7: Vanhapiha i Kätkäsuando.

Mats Hindersson Kätkäsuando. Bomärke saknas.

Muonionniska Nr. 8: Kätkäsuando i Kätkäsuando.

Henrik Hindersson Kätkäsuando (*1703):

1740

Muonionniska Nr. 9: Ranta eli Pudas i Alamuonio. Nils Jönsson Pudas:

1740

Muonionniska Nr. 10. Anttila eli Pudas i Alamuonio.

Anders Hindersson Pudas. Bomärke saknas.

⁵ Han kallas i dokumentet Lars Matsson, men någon person med det namnet fanns inte i Muonionniska 1740. Med tanke på bomärkets utseende är det troligt att Lars Matsson är ett skrivfel för Claes Matsson.

Sonsonen Johan Hindersson Pudas eli Anttilas (1792-1866) bomärke 1826.⁶

Muonionniska Nr. 11: Olli i Alamuonio. Johan Johansson Olli. Bomärke saknas.

Sonsonen Johan Tomasson Ollis (1776-1823) bomärke 1814.⁷

Muonionniska Nr. 12: Olli eli Vuolo i Alamuonio.

Olof Persson Olli eli Vuolo (1710-1773):

1740

Muonionniska Nr. 13: Niemi i Alamuonio.

Jöns Jönsson Niemi (1685-1772), lanthushållare:

1740

Muonionniska Nr. 14: Hietanen eli Örn i Alamuonio. Nils Mickelsson Mella:

1740

Muonionniska Nr. 15: Lahti i Alamuonio. Mats Matsson Lahti (*1720):

1740

Muonionniska Nr. 16: Regina i Alamuonio. Lars Jönsson Provasti (1708-1749):

1740

⁶ Sockenstämmoprotokoll för Enontekis och Muonio 1788-1840.

⁷ Sockenstämmoprotokoll för Enontekis och Muonio 1788-1840.

Muonionniska Nr. 17: Muodoslompolo i Muodoslompolo. Tomas Persson Olli:

1740

Muonionniska Nr. 18: Lassinheikki i Kätkäsuando.

Lars Hinderesson Kätkäsuando. Bomärke saknas.

Kolari Nr. 1: Huukki i Huukki. Mats Matsson Huukki:

1740

Son: Johan Matsson Huukki (1720-1800):

1741 1744

Kolari Nr. 2: Måna eli Pudas i Kolari. Lars Larsson Nykäinen eli Måna (1694-1740):

1740

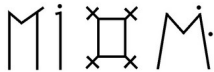
Son: Olof Larsson Måna eli Pudas (1724-90):

1744 1755

Kolari Nr. 3: Lantto eli Simu i Kolari.

Mats Jönsson Huukki-Rautio (*1686), lanthushållare:

1741 1746 1750

Efterträdare: Tomas Tomasson Lantto (*1714):

1744

Kolari Nr. 4: Tiensuu i Kolari.

Henrik Hindersson Pajanen-Tensudd-Immo-Tiensuu (1700-81), korpral:

1744

Kolari Nr. 5: Jokijalka i Kolari. Jöns Mickelsson Kyrö eli Jokijalka (*1688), byålderman:

1744 1744

Kolari Nr. 6: Kangas i Kolari.

Mickel Mickelsson Kyrö – Kaisko (1687-1786) (se Pajala Nr. 17):

1741

Efterträdare: Samuel Hansson Pekkari-Kaisko-Kangas (*1700):

1744 1755 1755

Kolari Nr. 7: Mäkitalo i Kieksiäisvaara. Henrik Ersson Kieksis:

1741

Efterträdare: Daniel Danielsson Jarhoinen-Kieksis (*1690) (se Kolari Nr. 15):

1742 1744

Efterträdare: Henrik Johansson Lampa eli Mäkitalo (1730-94),
nämndeman vid bergstinget, kyrkvärd:

1755 1755

Kolari Nr. 8: Välitälo i Kieksiäisvaara. Erik Persson Kieksis eli Kolare (*1692), soldat:

EK E
1742 1744

Kolari Nr. 9: Alatalo i Kieksiäisvaara. Per Ersson Kieksis (*1704):

3 3 E
1741 1742 1744

Kolari Nr. 10: Kaartinen eli Anttila i Kardis. Erik Andersson Förstman, gästgivare:

Æ AE
1744 1755

Kolari Nr. 11: Jarhoinen i Jarhois. Mickel Danielsson Jarhoinen (*1705):

Æ Æ
1741 1744

Kolari Nr. 12: Tano i Jarhois. Olof Danielsson Jarhoinen eli Tano (1697-1791):

Å OD
1741 1744

Kolari Nr. 13: Rautio i Jarhois. Olof Olofsson Fors (1712-78), smed:

⊕ OO.
1741 1744

Kolari Nr. 14: Kihlanki i Kihlanki. Per Olofsson Kurtakko-Kihlanki (1706-94):

⌞
1744

Kolari Nr. 15: Äkäslompolo i Äkäslompolo.

Daniel Danielsson Jarhoinen-Kieksis-Äkäslomplo (*1690) – se Kolari Nr. 7.

Kolari Nr. 16: Parkajoki i Parkajoki.

Olof Johansson Olli-Parkajoki (*1722). Bomärken saknas.

Kolari Nr. 17: Tapojärvi i Tapojärvi. Olof Olofsson Tapojärvi (1696-1789):

1755

Pello Nr. 13:⁸ Kurtakko i Kurtakko. Per Mickelsson Kyrö-Kurtakko (1696-1783):

1744

Sieppijärvi Nr. 1: Satta i Sieppijärvi. Olof Jönsson Sieppijärvi (1688-1753):

1741

Efterträdare: Lars Hindersson Pajanen-Sieppijärvi (*1690):

1744

Efterträdare: Mickel Mickelsson Satta (1725-1800), byålderman och lanthushållare:

1755

Sieppijärvi Nr. 2: Mikonantti i Sieppijärvi. Anders Mickelsson Sieppijärvi (1715-88):

1741 1744 1755

8 Kurtakko räknades formellt till Pello jordeboksby, men tillhörde samtidigt Pajala socken.

Sieppijärvi Nr. 3: Iivari i Sieppijärvi. Ivar Andersson Sieppijärvi (1673-1743):

1741

Efterträdare: Anders Ivarsson Sieppijärvi (+1759/60):

1744 1755

Sieppijärvi Nr. 4: Pasmajärvi i Pasmajärvi. Olof Olofsson Pasmajärvi, nybyggare:

1755

Kengis bruk:

Olof Larsson Fors (1681-1765), nämndeman vid bergstinget och sexman i Tornefors:

1741 1741

Kengis bruk. Hans Kristoffersson Koberg (*1685), arbetsfogde i Kengis:

1755

Källförteckning:

Dombok för Övertorneå tingslags häradsrätt 1600-1700 s. 121.

Dombok för Övertorneå tingslags häradsrätt 1681-1723 (opaginerad).

Dombok för Övertorneå tingslags häradsrätt 1739-1740 s. 244 ff.

Domkapitlets i Härnösand arkiv, Manualhandlingar 1741-1750 E III:39 för 1741, 1742, 1744, 1746,
och 1750 (opaginerad).

Domkapitlets i Härnösand arkiv, Manualhandlingar 1751-1760 E III:52 för 1755 (opaginerad).

Mantalslängd för Västerbotten 1695 s. 750

Sockenstämmoprotokoll för Enontekis socken (och Muonio) 1788-1840 (opaginerad).